

BANDIRMA'NIN GİRİŞİMCİLİK POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ömür KIZILGÖL*, Burcu İŞGÜDEN**

ÖZET

Girişimcilik konusu son yıllarda genel ve özellikle bölgesel kalkınmanın geliştirilmesinde önemli bir yer tutmakta, bazen de tek strateji olarak hem yönetimlerin hem de akademik çevrelerin ilgisini çekmektedir. Bu bağlamda çalışmada Balıkesir İli Bandırma İlçesi'nde gerçekleştirilen bir alan araştırmasına dayanılarak Bandırma'nın girişimcilik potansiyeli ile bu konuda yaşanan sorunlar ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında, Bandırma'da faaliyet gösteren 50-250 çalışanı olan 100 adet işletmeye ulaşılarak anket yöntemi ile veri toplanmıştır. Söz konusu 100 işletmenin 49'undan cevap alınmıştır. Ulaşılan bulgular, girişimciliğin geliştirilmesi bağlamında Bandırma'nın mevcut ticari ve mesleki altyapısının ve girişimcilere ihtiyaç duydukları ve duyabilecekleri mesleki ve teknik alanlarda danışmanlık hizmeti sağlayacak kuruluşların yeterli olmadığını, söz konusu hizmetleri işletmelerin kendi başlarına temin ettiklerini göstermektedir. Girişimciliği geliştirmeye yönelik faaliyetlerin koordinasyon içinde yürütülmesi hem alınan hizmetlerin kalitesini hem de Bandırma'nın girişimcilik potansiyelini arttıracaktır.

Anahtar Sözcükler: *Girişimcilik Potansiyeli*

EVALUATING ENTREPRENEURSHIP POTENTIAL OF BANDIRMA

ABSTRACT

In recent years entrepreneurship has been taking the attentions of both academicians and governments as being an important or sometimes the only strategy for local and general development. In this respect, this paper, based on a field work which was conducted in Bandırma – a district of Balıkesir Province - tries to put for consideration the entrepreneurship potention of Bandırma and the issues as to this matter and as a conclusion, in light of the findings of the said field work, attempts to offer suggestions as to the determined issues. In the scope of this paper, a hundred of enterprises which employ 50-250 employees were reached and relevant data were gathered via survey method. Forty

* Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, E-posta: kizilgol@balikesir.edu.tr

** Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, E-posta: isguden@balikesir.edu.tr

nine of the said hundred enterprises responded to the survey. The attained findings demonstrate that in respect of the improvement of entrepreneurship in Bandırma, there is inadequacy in the current commercial and professional infrastructure and the number of consulting firms which can serve the necessary professional and technical consultancy to the enterprises, the findings also demonstrate that the enterprises are gathering the said services by themselves. The coordination of activities aiming the improvement of entrepreneurship will advance the quality of the commercial and professional services and also the entrepreneurship potential of Bandırma.

Keywords: *Entrepreneurship Potential*

GİRİŞ

Çalışmanın amacı; Balıkesir İli Bandırma İlçesi'nde, yerleşim bölgesi ile girişimcilik tutumları arasındaki ilişkilerin, ekonomik sorunlar göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi; küçük ve orta ölçekli işletmelerini geliştirmek isteyen iş sahipleri ile kendi işini kurmak isteyen girişimcilerin ihtiyaç duydukları ya da duyabilecekleri hizmetlerin belirlenmesidir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde bu çalışma kapsamında girişimciliğin hangi tanımlarının esas alındığını belirtmek üzere çeşitli girişimcilik tanımlarına ve genel kabul görmüş bazı temel girişimci özelliklerine yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde öncelikle, Bandırma'nın sosyo-ekonomik yapısı hakkında tanıtıcı bilgilerle birlikte çalışmada kullanılan veri toplama ve işleme tekniklerine yer verilmekte, daha sonra da çalışmadan elde edilen bulgular sunulmaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümü Sonuç ve Öneriler adı altında; uygulama sonucunda Bandırma'nın girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesi için yapılabileceklerle ilgili olarak yazarların saptama ve önerilerinden oluşmaktadır.

GİRİŞİM VE GİRİŞİMCİLİK

Girişim, girişimci ve girişimcilik kavramlarının çok çeşitli hatta bazen birbiri ile çelişen tanımları yapılmaktadır. Girişim, başkalarının gereksinimlerini sürekli olarak karşılamak üzere, pazarı olan ve pazarda fiyatı oluşan mal ve hizmetleri ortaya koymak ve sahibine kar sağlamak amacını güden bir işletmedir (Karalar, 1998: 36).

Girişimci; emek, teknoloji, sermaye ve doğal kaynaklar olarak sayılan üretim faktörlerini bir araya getirerek mal veya hizmet üreten

Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

bireydir. Girişimci, fırsatları yakaladığında, her tür riski alarak projelerini gerçekleştirmeye çalışandır (Erdoğan ve Kurt, 2002: 1). Girişimcilik de girişimcilerin risk alma, fırsatları kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümüne verilen addır. Bu yüzdendir ki hem şirket açma süreci, hem de yenilikler yapma süreci girişimcilik kapsamındadır (TÜSİAD, 2003: 1).

Kendi işini kurmaya çalışan kişinin işin özellikleri hakkında bazı yeteneklerinin olması gerekmektedir. Bu yetenek sayesinde girişimci başkalarının göremediği fırsatları görüp onları birer iş fikrine dönüştürebilme beceri ve yeteneğini gösterir (Küçük, 2005: 25).

Bazı araştırmacılar girişimi her türlü küçük örgütü, bazıları da yeni şirketi ifade etmek için kullanmaktadırlar. Bununla beraber girişimciliğin temelinde yenilikçilik olduğu düşüncesi ağırlık kazanmaktadır (Drucker, 2000: 121). Yeni tedarik kaynakları, yeni satış piyasaları, yeni ürünler, yeni süreçler ve yeni organizasyon şekillerini uygulayarak eskiyi yeni ile ikame eden, yani sürekli bir yenilik süreci içinde yeni yollar ve yeni yöntemler arayan dinamik girişimciler, ekonomik büyümenin en önemli faktörü olarak düşünülmektedir (Müftüoğlu ve Durukan, 2004: 6). Şirket sahiplerinin, profesyonel yöneticilerin veya örgüt çalışanlarının yenilikler yaptıkları zaman girişimci davranışlar göstermiş oldukları söylenebilir.

Birçok çalışmada girişimci özelliklerinden söz edilmesine karşın genel kabul gören bir özellikler listesi bulmak zordur. Bunlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir (Swedberg, 2000): Hayal kurmak ve kurdurmak, örgütsel büyümeye ilişkin hızı doğru ayarlamak, strateji uygulamayı bilmek, fırsatları yakalamak ve değerlendirmek, kişisel sorumluluk alma duygusuna sahip olmak, başarı konusunda sürekli heyecan duymak, düşünceyi gerçekleştirme arzusuna sahip olmak, vizyon ve misyon sahibi olmak, yenilik oluşturma çabası içinde bulunmak.

Girişimciliğin ve girişimcinin temel fonksiyonu, yenilikleri başlatmak ve içinde bulunduğu toplum öncelikli olmak üzere ekonomik hareketlilik sağlamak olarak belirtilebilir. Girişimcinin karar ve uygulamalarını yönlendiren kültür ve düşünce yapısının oluşumunda girişim öncesi eğitim, deneyim, toplumsal ve ekonomik özellikler ve davranış boyutları etkili olmaktadır (Tutar ve Küçük, 2003: 165).

Türkiye'de faaliyet gösteren işletmeler içerisinde KOBİ'lerin toplam işletmelere oranının %90'ın üzerinde olduğu bilinmektedir. Buradan hareketle Türkiye'de girişim olarak nitelendirilebilecek faaliyetlerin %90'ndan fazlasının KOBİ'ler tarafından gerçekleştirildiğini ve ekonomik faaliyetlerin temelinde girişimciliğin bulunduğunu, bu nedenle de girişimcilik anlayışının geliştirilmesinin önem arz ettiğini ileri sürmek

olasıdır. Girişimciliğin önemi girişimcilerin toplumun ihtiyaçlarını belirleyip, bunu yatırıma, sonunda da toplumsal refaha dönüştürmelerinde yatmaktadır. Çünkü yatırım neticesinde istihdam ve gelir düzeyi yükselmekte, bireylerin ve toplumun refah düzeyi artmaktadır (Kölük ve Dilsiz, 2005: 5). Girişimcilerin eğitim, deneyim, teknoloji, pazarlama, mevzuat, rekabet ve yönetim-organizasyon konularında desteklenmesi gerekmektedir. Girişimcilere verilecek destekte ekonomik, idari ve sosyal rolünün bir gereği olarak devletin rolü büyüktür.

İstihdam sorununun artması, yeni ekonominin güçlenmesi ile değişen ekonomik yapı, ekonomi ve işletme alanlarındaki teorik gelişmeler ve girişimciliğe girişimciliğin öneminin artmasında etkili olmaktadır. Girişimci, kıt olan üretim kaynaklarını işleyerek kullanılmayan üretim faktörlerinin kullanılmasını sağlar. Yeni üretim araçlarını keşfeder, yeni mal ve hizmetleri ortaya çıkarır. Böylece, yeni sektörlerin oluşmasına katkıda bulunur. Yeni teknolojileri kullanan sektörlerde verimlilik artar ve hızla büyüyen sektörler yarattığı için ekonomik büyümeye katkıda bulunur.

ARAŞTIRMA

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın anakütlesini Bandırma'daki girişimciler girişimciler oluşturmaktadır. Bandırma'nın bu çalışma için uygun görülmesinin nedenleri şu şekilde özetlenebilir:

Bandırma; kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşım olanaklarının tamamına sahip bir ilçedir. Denizyolu ulaşımında, İstanbul-Bandırma arasında yapılmakta olan hızlı feribot ve deniz otobüsü seferleri, Bandırma'yı İstanbul'un bir parçası konumuna getirmektedir. Ayrıca bir turizm ilçesi olan Erdek'e yakın mesafede olması nedeniyle, Bandırma'yı her gün yaklaşık 7-8 bin insan geçiş güzergâhı olarak kullanmaktadır. Bunun yanı sıra Marmara Bölgesi'nin ikinci, Türkiye'nin 5. büyük limanı Bandırma'dadır ve bu limandan her gün İstanbul'un Ambarlı (Avcılar) ve Harem semtlerine ve Tekirdağ'a Ro-Ro (feribot ve hızlı feribotla taşıt araçlarının taşınması) seferleri yapılmaktadır. Limandan aynı zamanda sanayi ürünleri, madenler, piliç eti, yumurta, deniz ve su ürünlerinin ihracatı yapılmaktadır. İthalatın %70'ini ise sanayi hammaddeleri oluşturmaktadır. Bunun dışında sanayi ürünleri, tüketim malları ve madenler önemli yer tutmaktadır.

Bandırma Limanı'nın bir diğer özelliği de Türkiye'nin tek dökme yük limanı olmasıdır. Demiryolu ulaşımını tercih edenler için ise; her gün

Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

yapılan İzmir-Bandırma arasındaki düzenli tren seferleri, farklı bir ulaşım alternatifi sunmaktadır. Ayrıca seferlerine yeni başlanılan 18 Eylül Ekspresi de diğer ulaşım araçları ile uyum içinde çalışmaktadır. Hava ulaşımı açısından Türkiye'nin altıncı büyük havaalanı Bandırma'dadır fakat bu havaalanı askeri amaçlı kullanılmaktadır.

Bandırma Marmara Bölgesi'nin önde gelen sanayi kentlerinden birisidir. Sanayi tesisleri ilçe merkezinde yoğunlaşmıştır. Bandırma'da, sanayi sektörünün tamamına yakını imalat sanayi oluşturmaktadır. Tarıma dayalı sanayi ağırlıklı olan fabrikaların hammaddesinin büyük bölümü bölgeden karşılanmaktadır. Hammadde kaynaklarının yakınlığı, tarıma dayalı sanayinin gelişiminde önemli bir etken olmuştur. İlçede gübre, un, yem, çırçır, çeltik, bitkisel yağ, damızlık civciv, etlik piliç, yumurta, salça, dondurulmuş su ürünleri, mermer ve taş işletmeciliğinde Türkiye'nin önde gelen firmalarının tesisleri bulunmaktadır. Bandırma ekonomisinde tarım sektörünün de önemi büyüktür. Verimli topraklara ve tarıma elverişli bir iklime sahip arazinin büyük bir bölümünde, başta tahıl olmak üzere tütün, pamuk, şeker pancarı, zeytin, üzüm gibi endüstri bitkileri yetiştirilmektedir. Bitkisel üretimin yanında sebzeçilikte yaygın olarak yapılmaktadır. Tarıma dayalı sanayinin genel sanayi tesisleri içindeki payı, her geçen yıl azalmaktadır. Son yıllarda en büyük yatırımlar tavukçuluk alanında yapılmaktadır. Ayrıca tüm sektörlerin yanında özellikle mermer ve taş işletmeciliği, tarım makineleri ve salça sektörü de atılım yapmıştır. Canlı bir sosyal yaşamı bulunan Bandırma'da oteller, temiz ve ferah bir ortamda yemek yiyebilecek restoranlar bulunmaktadır.

Gelişen bir sanayi kenti olmanın dışında, Bandırma'nın ticari alandaki yoğunluğu da önemli avantajları arasında yer almaktadır. Ticaretin gelişmesindeki en önemli etken, Bandırma'nın sahip olduğu işlek limanı ve ticari hayatı son derece hareketli olan merkezlere yakınlığıdır. Bandırma ve çevresi turizm açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Dünyaca ünlü Kuşçenneti, antik çağların iki önemli dönemine ait Kyzikos ve Daskyleion kazıları, Kapıdağ'da doğa turizmi, Erdek ve Avşa'da deniz turizmi, Gönen ve Manyas'da termal turizm bölgenin önemli zenginlikleri arasında yer almaktadır.

Çeşitli araştırmalardan yola çıkılarak Bandırma şehir merkezi nüfusunun 125.000 olduğu saptanmıştır (2007). Sosyo-kültürel yapı açısından bakıldığında ise Balıkesir Üniversitesi'ne bağlı olarak hizmete giren Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Bandırma Meslek Yüksek Okulu ve Bandırma Sağlık Yüksek Okulunda yaklaşık üç bin öğrenci yükseköğrenimini sürdürmektedir. Bu da Bandırma'daki gündelik yaşamı ve ticaret hayatını olumlu yönde etkilemektedir.

Bandırma İlçesi'nin tüm bu özellikleri dikkate alınarak bu araştırmanın amacı, bu ilçede Bandırma'da girişimci davranışlarının ekonomik sorunlar ve yöresel özellikler açısından değerlendirilmek ve KOBİ'lerin geliştirilmesi / kendi işini kurmak isteyen girişimcilerin ihtiyaç duydukları ya da duyabilecekleri hizmetlerin belirlenmektir.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Albany Örneği: Somut ve Soyut Faktörler

Girişimcilik ile ilgili literatür incelendiğinde, Rightmyre vd. (2004) tarafından ABD'nin Missouri Eyaleti'ndeki Albany yerleşiminde gerçekleştirilen bir çalışma dikkat çekmektedir. Bu çalışmada bölgesel ekonomik faktörler incelenmekte, bölgelerin ekonomik performansını olumlu yönde etkileyen faktörler sınıflandırılmaktadır. Buna göre girişimciliği etkileyen faktörler iki ana bölüme ayrılmaktadır: Somut ve Soyut Faktörler. Literatürdeki bu örnek çalışma dikkate alınarak, Bandırma uygulamasında da girişimciliği etkileyen faktörlerin belirlenmesinde somut ve soyut faktörler ayrımı yapılarak, soru kağıdında yer alan sorulardan bu yönde veri sağlayabilecek olanlar ele alınmaktadır. Ayrıca somut ve soyut faktörler açısından genel bir değerlendirme yapılarak güçlü ve zayıf yönler belirlenmektedir.

Plymouth Örneği: Makro ve Mikro Faktörler

Girişimcilik ile ilgili yapılan başka bir kapsamlı çalışma da İngiltere'nin güney batı kıyılarında bulunan bir yerleşim yeri olan Plymouth'da gerçekleştirilmiştir. Girişimcilik konusu Plymouth Şehri Büyüme Stratejisi dahilinde öncelikli bir mesele olarak algılanmış ve GHK Danışmanlık Şirketi bu konuda bir çalışma yapmakla görevlendirilmiştir. Bandırma'da faaliyet gösteren sektörler göz önüne alındığında, denizcilik, tarım, küçük ve orta ölçekli imalat sanayi ve turizm sektörlerinin, Plymouth'da mevcut sanayi yapılanması ile paralel olduğu söylenebilir. İki yerleşim bölgesinin yapısal özelliklerinin benzeşmesi Plymouth'daki girişimcilik araştırmalarının Bandırma'ya uyarlanmasını cazip kılmıştır.

Bu çalışma dikkate alındığında, girişimciliği etkileyen faktörlerin makro ve mikro faktörler olmak üzere iki bölüme ayrıldığı belirlenmiştir. Ayrıca makro ve mikro faktörler daha sonra kendi arasında tekrar bölümlendirilmiştir.

Makro Faktörler: Girişimcinin kontrolü ötesinde ortaya çıkan faktörlerdir.

Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

- Çevresel: Bu faktörler girişimcilik isteğinin oluşmasına yardımcı olan dışsal pozitif ve negatif güçlerdir. Sosyal gruplaşma, profesyonelleşme gibi girişimciliğin ilerlemesini etkileyen sosyal, politik ve ekonomik çevre girişimcilik isteğini şekillendirir.
- Finansal/Sermaye: Sermayenin arttırılması için yapılan araştırmalar en önemli faktördür.
- Değişirme mecburiyeti: Bireyler belirli faaliyetleri yapmaları engellenmedikçe veya yaptıkları faaliyetleri değiştirmeye zorlanmadıkça, yeni girişimlerde bulunma riskine girmemektedirler. Mesela; mali daralma (resesyon) gibi durumlar iş kayıplarına ve işten çıkarmalara sebep olmaktadır ki; bu da kişilerin kendi işlerini kurmaları için bir istek ya da motif yaratmaktadır.

Mikro Faktörler: Girişimcinin kendisi ile ilgili durumlar nedeniyle ortaya çıkan faktörlerdir. Bu faktörler etkilenebilir veya yönlendirilebilir niteliktedir.

- Girişimcilik Özellikleri: Bu yaklaşım başarılı bir girişimcinin belirli bazı özellikleri taşıdığı kanaatine dayanmaktadır. Bunlar arasında başarı hırsı, yaratıcılık, kararlılık ve teknik bilgi gelmektedir.
- Risk veya Girişim Fırsatı: Yeni fikir kaynakları bulmak ve bu fikirleri uygulamak için yapılan araştırmalara kritik önem veren bir yaklaşımdır. Doğru fikri, doğru pazar için doğru zamanda geliştirmek gereklidir.
- Stratejik Düzenleme: Bu yaklaşım planlamanın önemini vurgulayan ve çok sayıda branşı içeren kapsamlı bir yaklaşımdır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma ile ilgili verilerin toplanmasında soru kağıdı yöntemi kullanılmıştır. Soru kağıdı yöntemi uygulaması şartlar el verdiğince yüz yüze görüşme şeklinde yapılmış aksi durumlarda ise soru kağıdı teslim edilip daha sonra geri toplanması yoluna başvurulmuştur. Soru kağıdı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm demografik özelliklerin yer aldığı sorulardan, ikinci bölüm ise girişimcilik profili ve görüşlerini tespit etmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Bu soru kağıdında 5'li likert tipi ölçekler kullanılmış olup bu ölçeklerde 1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum ve 5=Kesinlikle Katılıyorum veya 1=En düşük, 2=Düşük, 3 Orta, 4=Yüksek ve 5=En yüksek anlamına gelmektedir. Soru kağıdı yöntemiyle toplanan veriler için veri tipine bağlı

olarak Frekans yüzde ve ortalama-standart sapma tanımlayıcı istatistikleri kullanılmıştır.

Çalışmanın Örnekleme

Bu çalışmanın ana kütesini Balıkesir İli Bandırma İlçesi'ndeki girişimci ve KOBİ'ler oluşturmaktadır. Bandırma Ticaret Odası'ndan alınan bilgilere göre Bandırma'da faaliyet gösteren 50-250 çalışanı olan 100 adet KOBİ niteliğindeki girişimcinin olduğu tespit edilmiştir. Ana kütenin tamamı olan 100 adet KOBİ'ye ulaşılmış, ancak 49 adedinden geri dönüş olmuştur. Örnekleme yer alan girişimcilerin temel özelliklerine ilişkin veriler Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde çalışmaya katılanların yaklaşık %2'si ilkokul, %4'ü ortaokul, %30'u lise, %6'sı önlisans, %40'ı lisans, %16'sı yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Katılımcı 49 işletme sahibinin yaklaşık %2'sinin 1-5 yıl arası, %6'sının 6-10 yıl arası, %6'sının 11-15 yıl arası, %22'sinin 16-20 yıl arası ve %63'ünün 21 yıl ve üzeri iş deneyimi vardır. Çalışmaya katılan 49 işletme sahibinden yaklaşık %4'ü 1-5 yıl önce, %12'si 6-10 yıl önce, %8'i 11-15 yıl önce, %16'sı 16-20 yıl önce, %57'si 21 yıl ve daha önce kendi işlerini kurmuşlardır. %2'si ise soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Çalışmaya katılan girişimcilerin % 38'i 1-10 arası personel, %38'i 11-50 arası, % 6'sı 51-250 arası, % 14'ü 251 ve üzerinde personel istihdam etmektedir. Katılımcıların % 67'si kendi teşebbüslerini bağımsız bir iş kurma olarak, % 12'si mevcut bir teşebbüsü satın veya devir alma olarak, % 6'sı Franchise olarak, % 2'si mevcut bir teşebbüsün sponsorluğunda iş kurma olarak, % 10'u diğer şekillerde tanımlamaktadır. Çalışmaya katılanların % 10'u ticaret (Perakende satış/ dağıtım dahil), % 40'ı hizmet sektöründe, %30'u sınai hizmet sektörü, %6'sı zirai üretim sektörü, %14'ü inşaat/yapı sektöründe faaliyet göstermektedir.

Araştırmaya Ait Bulgular

Çalışmanın bu kısmında Bandırma araştırmasından elde edilen bulgular Albany ve Plymouth araştırmalarında uygulanan modeller çerçevesinde yorumlanacaktır.

Çalışmada veri toplamak amacıyla kullanılan anket soruları, Bandırma Ticaret Odası ve Bandırma İktisadi Araştırmalar Enstitüsü tarafından desteklenen ve T.C. Balıkesir Üniversitesi Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü tarafından yürütülen "Balıkesir İli'nde Girişimcilik" konulu araştırma projesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Bu nedenle "Araştırmaya Ait Bulgular" başlığı altında yer alan *Toplumsal çevre ve tasarım* ile *Toplumun inançları ve davranış kalıpları* alt başlıklarını kapsayan konularda yukarıda adı geçen projede kullanılan soru kağıdında doğrudan soru yer almamaktadır. Çalışmada *Toplumsal çevre ve tasarım* ile *Toplumun inançları ve davranış kalıpları* alt başlıkları altında yapılan yorumlar anket katılımcılarının soru kağıdında yer alan açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar ile mülakat sırasında yaptıkları değerlendirme ve yorumlara, çalışma yazarlarının gözlemlerine dayanmaktadır. Çalışmada adı geçen proje temel alınıyor ise de bu çalışmanın kapsamı Balıkesir İli Bandırma İlçesi ile sınırlandırılmıştır.

Bandırma Örneğinin Somut Faktörler Açısından İncelenmesi

Finansal altyapı: Finansal araçların yeni girişimlerde kullanılmasına yönelik bilgi ve isteğin bulunması, mali kaynaklara erişim imkânının bulunması, işletme borçlanması hakkında her türlü desteğin sağlanabilirliği finansal altyapıyı etkilemektedir. Gerçekleştirilen faaliyetlerde finansal araçların yeni girişimlerde kullanılmasına yönelik isteğin bulunması açısından bakıldığında çalışmaya katılanların yaklaşık %27'si dışarıdan fon temini yaptığını belirtmiştir. Çalışmaya katılanların yaklaşık %31'i tarafından şirketlerinin gelecek iki yıllık planları (kısa vadeli planlar) arasında ilave mali sermaye kaynakları aramak olduğu ifade etmişlerdir. Ayrıca çalışmaya katılanların yaklaşık %10'u gelecek iki yıl içerisinde genişlemenin önündeki en büyük engelin mali sorunlar olduğunu düşünmektedir. Bandırma'da yapılan çalışma ile Albany'de yapılan çalışma arasında sonuçlar paralellik göstermektedir. Albany'de yapılan çalışma sonuçlarına göre, işletmelere devlet ve eyalet programları ve ticari kredi sağlayan finans kurumlarınca finansal kaynak sağlama planları düzenlenmektedir. Albany'deki çalışmada elde araştırma sonuçlarında da, şirketlerinin gelecek iki yıllık planları (kısa vadeli planlar) arasında ilave mali sermaye kaynakları aramak ve genişlemenin önündeki engellerin ortadan kaldırmak ön sıralarda yer almaktadır.

Fiziki altyapı: Yeni işletmelerin yapılabileceği alanların ve yüksek hızla internet erişimi imkânının bulunmasıdır. İşletmelerin yerleşim alanları ve kullanılan teknolojinin yeni olması üretim kapasitesinin artırılmasında olumlu etki sağlamaktadır. Çalışmaya katılan girişimcilerin yaklaşık %33'ü işletme faaliyetlerinin ölçeğini genişletmek konusuna kısa vadeli planları içinde yer verdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca yine çalışmaya katılanların yaklaşık %22'si şirketlerinin gelecek iki yıllık planları arasında bilgisayar sistemlerini yükseltme hedefinin başlarda yer aldığını belirtmişlerdir.

Tablo 1: Örneklemin Temel Özellikleri (N=49)

Frekans		Yüzde		Frekans		Yüzde	
Yaş				Personel Sayısı			
15-25	-	-		Yanıtız	1	2,0	
26-35	9	18,4		1-10	19	38,8	
36-45	12	24,5		11-50	19	38,8	
46-55	18	36,7		51-250	3	6,1	
56 ve üzeri	10	20,4		251 ve üzeri	7	14,3	
Cinsiyet				Teşebbüsün Tanımı			
Erkek	47	95,9		Yanıtız	1	2,0	
Kadın	2	4,1		Bağımsız iş kurma	33	67,3	
Medeni Hali				Satın ve devir alma			
Bekar	3	6,1		Franchise	3	6,1	
Evli	46	93,9		Sponsorluk	1	2,0	
Eğitim Durumu				Diğer			
İlkokul	1	2,0		Faaliyet Gösterilen Sektör			
Ortaokul	2	4,1		Ticaret	5	10,2	
Lise	15	30,6		Hizmet	20	40,8	
Önlisans	3	6,1		Sınai Üretim	15	30,6	
Lisans	20	40,8		Zırai Üretim Sektörü	3	6,1	
Lisans üstü	8	16,3		İnşaat / Yapı	7	14,3	
İş Tecrübesi (yıl olarak)				Kullanılan Finansman Kaynakları¹			
1-5	1	2,0		Kişisel/Ailevi Tasarruflar	24	48,9	
6-10	3	6,1		Borçlanma Yolu İle	17	34,7	
11-15	3	6,1		Menkul Kıymet İhracı İle	4	8,2	
16-20	11	22,4		Varlığa Dayalı ve Diğer MK.	4	8,2	
21 ve üzeri	31	63,3		Kullanılan Finansman Kaynakları²			
Kendi İşini Kurma Zamanı				Yanıtız			
Yanıtız	1	2,0		Kişisel/Ailevi Tasarruflar	15	30,6	
1-5 yıl önce	2	4,1		Borçlanma Yolu İle	15	30,6	
6-10 yıl önce	6	12,2		Menkul Kıymet İhracı İle	1	2,0	
11-15 yıl önce	4	8,2		Varlığa Dayalı ve Diğer MK.	4	8,2	
16-20 yıl önce	8	16,3					
21 yıl ve daha önce	28	57,1					

¹ Birinci Basamak Finanslama

² İkinci Basamak Finanslama

Fiziki altyapı ile ilgili çalışmaların bazı girişimciler tarafından orta ve uzun vadeli planlar arasında tutulduğu da gözlemlenmiştir. Çalışmaya katılanların yaklaşık %14'ü mevcut tesisleri genişletmeyi gelecek beş yıllık

Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

planları arasına koymaktadır. Ayrıca yaklaşık %12'lik bir kısım mevcut tesislerini yeniden tasarlamayı düşünmektedir, fakat mevcut tesislerin yeniden tasarlanmasına, şirketin gelecek beş yıllık planları arasında yer vermemektedir. Albany'de yapılan çalışmanın sonucunda ise işletmeler bilgisayar sistemlerini yükseltme hedefini en ön sıraya koymuşlardır.

Ticari ve mesleki altyapı: İşletmenin faaliyetlerini planlaması ve işletme fonksiyonlarının yürütülmesi hakkında yardım edebilecek kurumlarla işbirliği yapılması ticari ve mesleki açıdan önemlidir. Şirketin gerçekleştirdiği faaliyetler açısından yasal düzenlemelere uygun olarak şirketi kurması, bir iş planına göre faaliyetleri düzenlemesi, kurucu ekibin bir arada bulunması, üretilecek ürün veya hizmetlerin topluma duyurulması ticari ve mesleki açıdan bilgi ve deneyimi gereksinmektedir. Ticari ve mesleki alt yapının güçlü olmasını sağlayacak bu durumlar çalışmaya katılanlar tarafından değerlendirilmiştir. Çalışmaya katılan girişimcilerin yaklaşık %33'ü gerçekleştirilen faaliyetler sırasında kurucu ekibin bir arada bulunması gerektiğini düşünmektedir. Yaklaşık %43'lük kısım, şirketin yasal düzenlemelere uygun bir şekilde kurulmasından ve faaliyet göstermesinden yanadır. Gerçekleştirilen faaliyetlerin bir iş planına uygun olarak hazırlanmasına dikkat edenler ise çalışmaya katılanların yaklaşık %31'ini oluşturmaktadır. Bir ürün ya da hizmetin topluma duyurulması konusunda bilinçli bir şekilde çalışma gösterenler çalışmaya katılanların yaklaşık %20'sidir. Ürün ve hizmet üretimi kadar önemli olan marka/patent konusunda da çalışmaya katılanların yaklaşık %18'i marka/patent başvurusunda bulmanın gerekliliğini vurgulamıştır.

İşletmelerin kısa, orta ve uzun vadeli planları açısında da bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Şirketlerinin gelecek iki yıllık planları arasında işletme faaliyetlerini yeniden tasarlayacak olanlar yaklaşık %12 iken, mesleki ve teknik tavsiyelere başvurmayı planlayanlar ise yaklaşık %20'dir. Şirketlerinin gelecek beş yıllık planları arasında ise mevcut faaliyetleri otomasyona tabi tutacak olanlar yaklaşık %10, yeni teçhizat yatırımı yapacak olanlar yaklaşık %31 ve mevcut teçhizatı değiştirecek olanlar yaklaşık %16'dır.

Albany'de yapılan araştırma sonuçlarında ise gerçekleştirilen faaliyetlerin bir iş planına uygun olarak hazırlanmasına dikkat edilmesi gerektiği ön planda yer almaktadır. Bununla birlikte, çalışmaya katılanların çoğunluk gösterdikleri bir diğer konu da, faaliyetler sırasında kurucu ekibin bir arada bulunması gerektiğidir.

Bir işletmenin kuruluş ve işleyişinde etkili olan çevresel faktörlerden birisi de toplumdur. Toplumun Ar-Ge iç yapısı yani; üniversite, enstitü veya çeşitli konularla ilgilenen araştırma kurumlarının var olması

toplumun bilgilendirilmesi açısından önemlidir. Ekonomik ve ticari hayata ilişkin yapılacak araştırmalar sektörlerdeki işleyişin anlaşılmasına ve yeni iş imkânları kazandıracak alanların keşfedilmesine yardımcı olacaktır. Bu durum emek, sermaye gibi kıt kaynakların boşa kullanılmasını önleyecektir. Bu soruya ilişkin bulgular ve ifadelere ilişkin ortalamalar incelendiğinde toplumun Ar-Ge iç yapısının çalışmaya katılan girişimciler tarafından zayıf bulunduğu görülmüştür.

Toplumsal çevre ve tasarım: Doğal ve insan yapımı varlıkların bulunması ve bunların idaresi, insanların bir araya gelebileceği kamusal alanların varlığı, yaya trafiğinin yoğunluğu gibi konular ele alınmaktadır. Soru kağıdı formunda toplumsal çevre ve tasarım tutumunu ölçmeye yönelik doğrudan soru bulunmaması nedeniyle araştırmada bu konulara ilişkin veri elde edilememiştir. Fakat girişimcilerle yapılan görüşmelerden edinilen bilgiler doğrultusunda yaya trafiğinin yoğun olduğu alanlarda faaliyet gösterilmesinin müşteri yoğunluğunu ve alış verişini olumlu etkilediği, fakat kentteki bu yerlerde açılan ofislerin veya dükkanların kira maliyetlerinin çok yüksek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kent merkezinde bazı girişimcilerin ve yerel yönetimin desteğiyle kamusal alanların varlığı çoğalmaktadır. Bunun da ticaret hayatını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Albany'de yapılan araştırmada, ön planda yer alan konu, insanların bir arada bulunabileceği ortamların yaratılması ve birlikte çalışabilecekleri etkinliklerin düzenlenmesi olmuştur.

İnsan kaynakları: Gençleri ve yetişkinleri kendi işlerini kurmaya yönlendirecek eğitim fırsatlarının yaratılması için çalışmalar yapılmaktadır. Çalışmaya katılan girişimcilerin yaklaşık %33'ü işletmelerin gerçekleştirdiği faaliyetler arasında işgören alımını, yaklaşık %27'si profesyonel yönetici işe alımını ön planda tutmaktadır. Girişimcilerin kalifiye işgören bulma sıkıntısı yaşadıkları alanlar arasında pazarlama ilk sırayı almaktadır. Bunun dışında mühendis, finans, muhasebe, makine operatörü ve bilgisayar işletmeni/programcısı yer almaktadır. Girişimcilerin şirketleri için planladıkları iki yıllık planlar arasında uzman işgörenler istihdam edecekler yaklaşık %22, işgörenler için ileri teknoloji eğitimlerine yatırım yapacaklar yaklaşık %25'dir.

Çalışmaya katılan girişimcilerin yaklaşık %20'si gelecek iki yıl içerisinde genişlemenin önündeki engelin yetenekli/kalifiye personel eksikliği olduğunu düşünmektedir.

Albany'de yapılan araştırma sonuçları da insan kaynakları konusunda eğitimin ön planda yer aldığını göstermektedir. Gerek yapılacak yenilikler gerekse kişilerin becerilerini geliştirmek açısından eğitimin önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Bir işletmenin kurulmasında etkili olan çevresel faktörlerden birisi olan yerel toplumun eğitim ve lojistik içyapısı çalışmaya katılan girişimciler tarafından yeterli görülmemiştir. Bu ifadelere ilişkin ortalamalar incelendiğinde, toplumun eğitim ve lojistik içyapısı açısından zayıf görüldüğü ve bu konuda bilgilendirilmeye gereksinimi olduğu düşünülmektedir.

Bandırma Örneğinin Soyut Faktörler Açısından İncelenmesi

Yönetimler ve kurumlar: Yönetimlerin küçük işletmelerin taleplerine karşı duyarlı olması, mevzuat ve uygulamalara ilişkin konularda küçük işletmeler ile birlikte çalışılması, kaynakların toplum için daha yaşanabilir bir kent yaratmak için kullanılması gibi konular ele alınmaktadır. Şirket kurma kararı verilirken ekonomik koşullar, teknoloji, sermaye gibi çeşitli çevresel faktörlerin dikkate alınması gerekmektedir. Bu çevresel faktörlerin en önemlilerinden bir tanesi de yerel yönetimlerdir. İşletmeler açısından yerel yönetimlerin şirket kurma kararı verilirken ne derece önemli olduğu konusunda çalışmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

Elde edilen bulgular, işletme kurma kararı verirken yerel/genel yönetimlerin desteği konusunda çalışmaya katılan girişimcilerin olumsuz düşündüğünü göstermiştir (Ort=2,16). Ayrıca ulusal vergi politikaları (Ort=2,24) ve ulusal düzenleyici politikalar (Ort=1,92) hakkında verilen ifadelerde de çalışmaya katılan girişimciler işletme kurma kararı verirken bu faktörlerin etkili olmadığını belirtmişlerdir. Albany'de yapılan araştırmada katılımcılar, yerel/genel yönetimlerin çalışmalarında ve kaynakların planlaması açısından yürütülen çalışmalarda girişimcileri destekleyecek konulara yer vermedikleri vurgulamaktadır.

Piyasalar: Toplumun ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetlerin girişim fırsatı oluşturması, yeni mal ve hizmetlerin geliştirilip pazarlanması piyasaları etkilemektedir. Faaliyet gösterilen piyasa hakkında bilgiler üretilecek mal ve hizmet, işletmenin pazarlama ve promosyon politikalarının planlaması sırasında önemli ip uçları sağlayacaktır. Çalışmaya katılan girişimcilerin yaklaşık %16'sı şirketlerinin iki yıllık planları arasında reklam ve promosyon faaliyetlerini arttırma konusuna önem vermektedirler. Çalışmaya katılan girişimcilerin yaklaşık %57'si teşebbüslerinin ürünlerinin/hizmetlerinin mevcut veya potansiyel müşteriler arasında yeteri kadar tanındığını belirtmektedir. Ayrıca girişimcilerin yaklaşık %55'i teşebbüslerinin ürünlerinin/hizmetlerinin mevcut veya potansiyel rakipler arasında yeteri kadar tanındığını belirtmektedir. Çalışmaya katılan girişimcilerin yaklaşık %12'si

Ömür Kızılgöl ve Burcu İşgüden

önümüzdeki iki yıl içerisinde şirketlerinin genişlemesinin önündeki en büyük engelin rekabet olduğunu savunmaktadırlar.

Çalışmaya katılan girişimcilerin yaklaşık %47'si rakipleri ile kıyaslama yaptıklarında şirketlerinin son üç yılda olumlu performans gösterdiği alanların arasında satışlarda büyümenin, yaklaşık %27'si ise pazar payının yer aldığını belirtmişlerdir.

İşletmelerin uzun vadeli planları arasında ise sırasıyla yeni bir pazara giriş yapmak (%45), yeni bir ürün/hizmet kazandırmak (%33) ve dağıtım kanallarını genişletmek (%14) yer almaktadır.

Toplumun Ar-Ge iç yapısı yani, üniversite, enstitü veya çeşitli konularla ilgilenen araştırma kurumlarının var olması toplumun üretilen mal ve hizmetlerden, çeşitli reklam ve promosyonlardan haberdar olması ve bilinçli tüketim yapması açısından önemlidir. Bu ifadelerle ilişkin ortalamalar incelendiğinde toplumun Ar-Ge iç yapısının çalışmaya katılan girişimciler tarafından zayıf bulunduğu görülmüştür (Ort=1,49). Bu konularda yapılacak eğitim veya tanıtımlar topluma bilgi kazandırırken, işletmelere de pazarlama politikalarının planlaması açısından ip uçları sağlayacaktır.

Albany'de yapılan araştırmaya sonuçlarına göre, toplumun tanımlanmamış ihtiyaçlarına cevap verecek olan ürün ve hizmetler, işletmeler tarafından keşfedildiğinde, bu işletmelerin kendilerini geliştirmek için bir fırsat yakalamış olacakları vurgulanmaktadır. Ayrıca, yerel işletmelerin kendi toplumlarının dışındaki pazarlar için yeni ürün ve hizmet geliştirme çalışmaları yaptıklarına da dikkat çekilmektedir.

Bilgi ağı oluşturma: Girişimciler arasında iletişim ve yardımlaşma sağlayacak örgütlerin kurulması, bu örgütlerin sorunları çözme kabiliyetlerinin bulunması ve yeni üyelere açık olması gibi konular ele alınmaktadır. Girişimcilerin yaklaşık %55'inin teşebbüslerinin ürünlerinin/hizmetlerinin mevcut veya potansiyel rakiplerce tanındığını belirtmiş olmaları aradaki iletişimin kuvvetli olduğunu göstermektedir. Bilgisayar teknolojisi ve internet hizmetlerindeki ilerleme sayesinde piyasalar, ürün ve hizmetler, müşteriler, rakipler ve iş dünyasında ihtiyaç duyulan birçok bilgiye ulaşmak artık çok kolaydır. Albany'de yapılan araştırmada katılımcılar, bir arada çalışan personel ve farklı bölümlerde çalışan personel arasında iletişimin koparılmamasının, bilgi ve fikir gelişimini ve değişimini geliştireceği düşünülmektedir.

Yaşam kalitesi: Topluma eğlence ve kültür-sanat faaliyetlerinde bulunmaları için imkân sağlanmalı, sağlık hizmetleri verilmeli ve konut edinmek kolaylaştırılmalıdır. Çalışmaya katılan girişimcilerin yaklaşık %8'i Bandırma'daki yaşam kalitesini olumlu değerlendirmektedir. Fakat

Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

çevresel olarak gözlem yapıldığında sağlık hizmetleri, kültür ve sanat faaliyetleri açısından eksiklikler olduğu görülmektedir. Albany'de yapılan araştırmada, sağlık konusu ön planda yer almaktadır. Toplumun tüm üyelerinin sağlık hizmetlerinde sonuna kadar faydalanması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, tüm toplum üyelerinin faydalanacağı eğlence ve dinlenme faaliyetlerinin düzenlenmesi de bir gereklilik olarak görülmektedir.

Toplumun inançları ve davranış kalıpları: Yerel girişimlerin toplum üyelerince yönetilmesi, çeşitliliğin hoş görülmesi, insanlar arasında dine, ırka, cinsiyete vs. dayalı ayırım yapılmaması ve özgüven gibi unsurlardan oluşmaktadır. Soru kağıdı formunda toplumun inançları ve davranış kalıplarını ölçmeye yönelik doğrudan soru bulunmaması nedeniyle araştırmada bu konulara ilişkin veri elde edilememiştir. Ancak, girişimcilerle yapılan görüşmelerden edinilen bilgiler ve Bandırma genelinde yapılan gözlemler doğrultusunda, girişimcilik faaliyetleri açısından dine, ırka ve cinsiyete göre ayırım yapılmadığı görülmüş, isteyen herkesin özgür bir şekilde ticari faaliyette bulunabildiği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte yerel girişimlerin sahiplerinin çoğunun Bandırma yöresinde yetişmiş kişiler olduğu görülmüştür. Albany'de yapılan araştırma sonuçları da Bandırma'daki çalışma ile paralellik göstermektedir. Dine, ırka, cinsiyete vs. göre ayırım yapılmaksızın toplum içinde huzurlu bir yaşam sürülebileceği düşünülmektedir.

Somut ve Soyut Faktörler Açısından Bandırma'nın Güçlü ve Zayıf Yönlerinin Belirlenmesi

Girişimcilik faaliyetlerindeki gelişme, yeni sektörlerin yaratılması veya var olan sektörlerin daha da geliştirilmesi açısından dikkatleri üzerine çekmektedir. Ekonomisi tarım, doğal kaynaklar, üretim gibi geleneksel alanlardan oluşan ve ekonomik faaliyetler açısından fazla atılım gösteremeyen kırsal kesimlerde, girişimcilik adına yapılan faaliyetler ekonomik gelişim stratejilerinin oluşturulmasına fırsat vermektedir. Girişimciliği desteklemekle görevli olan yönetimler/kuruluşlar/enstitüler ekonomik bir değer yaratılabilmesi için neye ihtiyaç olduğunu belirlemek için çalışmalar yapmalı sonra da girişimcilik faaliyetlerini nelerin teşvik edeceği hakkında bilgi toplamalıdır.

Çalışmada bulgulara göre, Bandırma'daki girişimler açısından belirlenen somut ve soyut faktörlerin hangilerinde güçlü hangilerinde zayıf olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre:

Güçlü Yönler

Finansal altyapı: Finansal araçların yeni girişimlerde kullanılması ve mali kaynaklara erişim açısından girişimcilerin çaba sarf ettiği, iş planlarında bu çalışmalara yer verdiği ve bu konulardaki problemlerini çözebildikleri gözlemlenmiştir.

Fiziki altyapı: işletme faaliyetlerinin ölçeğini genişletmek, mevcut tesislerin yeniden tasarlanması gibi çalışmaların yanı sıra işletmede kullanılan bilgisayar sistemlerinin yükseltilmesi konularında bazı girişimciler çalışmalarını sürdürürken, bazıları da bu çalışmalara kısa ve orta vadeli planları içerisinde yer vermişlerdir.

Ticari ve mesleki altyapı: Gerçekleştirilen faaliyetlerde kurucu ekibin iş başında olması, iş planlarına uygun hareket edilmesi, ürün ve hizmetlerin duyurulmasında başarılı tanıtımların gerçekleştirilmesi mesleki ve teknik tavsiyelere uyulması ile gerçekleşmiştir. Ayrıca şirketlerin yasal düzenlemelere uygun kurulması ve faaliyette bulunmasına özen gösterilmiştir. Bu kısımda zayıf bulunan tek durum, üniversite, enstitü veya çeşitli ticari konularda araştırma yapan ve toplumun Ar-Ge iç yapısını oluşturan araştırma kurumlarının çalışmalarının girişimcilerce yeterli bulunmamasıdır.

İnsan Kaynakları: Kalifiye işgören ve profesyonel yönetici alımı yapılmakta, uzman işgören bulma sıkıntısı çekilen alanlar belirlenerek bu konu ile ilgili planlama yapılmaktadır. Ayrıca ileri teknoloji kullanan işgörenlerin eğitime yatırım yapılması gerekmektedir.

Piyasalar: İşletmelerin ürünleri/hizmetleri mevcut veya potansiyel müşteriler ve rakipler arasında tanınmaktadır. Rakipler ile kıyaslama yapıldığında son üç yılda olumlu performans gösterilen alanlar arasında satışlarda büyüme ve karlılık yer almaktadır. Orta ve uzun vadeli planlar arasında yeni pazarlara girmek ve yeni ürün ve hizmetlerin piyasaya sunulması bulunmaktadır.

Bilgi ağı oluşturma: Mevcut veya potansiyel rakiplerce ürün ve hizmetler tanınmakta, internet ve bilgisayar teknolojisi kullanımının yaygınlaşması sayesinde rakiplere ve sektörlerle ilişkin bilgiye kolayca ulaşılmaktadır.

Toplumun inançları ve davranış kalıpları: Yerel girişimlerin çoğu Bandırma yöresinde yetişmiş kişilere aittir. Fakat cinsiyet, ırk, hemşehrilik gibi özellikler göz önünde tutularak ne sosyal ne de ticari hayatta ayırım yaratılmamakta, isteyen istediği işte çalışabilmekte veya kendi işini kurabilmektedir.

Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Zayıf Yönler

Toplumsal çevre ve tasarım: Girişimciler çevre ve tasarım konusunda yapılan çalışmalarını maliyetli bulmakta ve yerel yönetimin desteğini beklemektedirler.

Yerel yönetimler ve kurumlar: Girişimcilerin en şikayetçi oldukları konu bölgesel teşviklerin yetersizliğidir. Girişimciler işletmelerini kurma kararı verirken yerel yönetimlerin etkili olmadığını ve yeterli destek göremediklerini belirtmişlerdir.

Yaşam kalitesi: Sağlık hizmetleri, kültür ve sanat faaliyetleri açısından Bandırma'nın eksiklikleri olduğu belirtilmiştir. Sosyal hayattaki eksiklikler bazı girişimcilerin katkılarıyla giderilmeye çalışılmakta (örneğin, sporu destekleyen BANVİT gibi), fakat bu konuda daha fazla performans göstermek mümkün iken yeterli destek bulunamaması veya organizasyon konusunda yaşanan aksaklıklar nedeniyle yaşam kalitesini yükseltecek çalışmalar akamete uğramaktadır.

Bandırma Örneğinin Makro Faktörler Açısından İncelenmesi

Çalışmaya katılan girişimcilere Türkiye'deki teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri çevre hakkında çeşitli düşünceler sunulmuş ve bu düşünceleri kendi işletmeleri açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle, girişimcilerden faaliyet gösterdikleri çevrenin çok güvenli mi yoksa çok riskli mi olduğu konusunda değerlendirme yapmaları istenmiştir. Elde edilen cevaplar doğrultusunda, girişimcilerin faaliyet gösterdikleri çevreyi güvenli buldukları, şirketlerinin yaşaması ve refahı için çok az tehdit olduğunu düşündükleri belirlenmiştir (Tablo 2).

Aşağıdaki tablolarda, makro faktörler açısından oluşturulan ifadeler verilen yanıtların yüzdeleri görülmektedir. Yanıtsızlar aşağıdaki tablolarda ele alınmamıştır. Makro faktörlerle ilgili oluşturulan ifadeler katılım dereceleri, en düşük-en yüksek arasında değişmektedir.

Tablo 2: Faaliyet Gösterilen Çevre-1

	En Düşük	Düşük	Orta	Yüksek	En Yüksek	
Çok güvenlidir, şirketimizin yaşaması ve refahı için çok az tehdit vardır	2,4	4,3	,2	0,4	0,4	Çok risklidir, yanlış bir adım şirketi yok edebilir

Çalışmaya katılan girişimcilere çevre ile ilgili sunulan bir diğer düşünce de girişimcilerden faaliyet gösterdikleri çevrenin yatırım ve

Ömür Kızılgöl ve Burcu İşgüden

pazarlama fırsatları bakımından zengin mi yoksa çok stresli ve saldırgan bir piyasa mı olduğu konusunda değerlendirme yapmaları istenmiştir. Elde edilen cevaplardan alınan ortalamalar doğrultusunda, girişimcilerin faaliyet gösterdikleri çevreyi yatırım ve pazarlama fırsatları açısından çok zengin buldukları ortaya çıkmıştır (Tablo 3).

Tablo 3: Faaliyet Gösterilen Çevre-2

	En Düşük	Düşük	Orta	Yüksek	En Yüksek	
Yatırım ve pazarlama fırsatları bakımından çok zengindir	4,5	6,3	4,5	,1	2,2	Çok streslidir, keskin ve saldırgandır, işleri yürütmek çok zordur

İşletmeler için kriz dönemleri iyi bir planlama gerektirmektedir. Çalışmaya katılan girişimcilerin kriz dönemindeki davranışlarını değerlendirmeleri istendiğinde, ihtiyatlı davranışlarda bulduklarını ve maliyeti yüksek kararlar alma ihtimalini göz önünde bulundurmadıkları tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4: Kriz Dönemindeki Davranışlar

	En Düşük	Düşük	Orta	Yüksek	En Yüksek	
İhtiyatlıdır, maliyeti yüksek kararlar alma ihtimalini düşürmek için bekle – gör düsturunu izler	2,9	6,3	2,2	0,2	.0	Cüretkardır, potansiyel fırsatları değerlendirme ihtimalini arttırmak için saldırgan bir üslup izler

Çevre ile ilgili bazı koşullar işletmeleri kurma kararı verilirken çok önemlidir. Bunlar bazılarını şunlardır: Genel iktisadi koşullar (enflasyon, faiz oranları, vb.), borçlanma yeterliliği, genel teknolojik gelişmeler, yerel toplumun eğitim ve lojistik yapısı. Çalışmaya katılan girişimcilerden işletmelerini kurma kararı verirken bu koşullardan ne derece etkilendiklerini değerlendirmeleri istenmiştir. Buna göre; genel iktisadi koşullar girişimcileri işletme kurma kararı verirken etkilememektedir, fakat bu ifadeye ilişkin sonuçların ortalaması bu koşuldan etkilenmedikleri halde, yine de bu koşulu dikkate aldıklarını kanıtlamaktadır. Aynı şekilde borçlanma yeterliliği, genel teknolojik gelişmeler ve yerel toplumun eğitim

Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

ve lojistik alt yapısı da girişimcileri işletme kurma kararı verirken etkilememektedir. Çalışmaya katılan girişimcilerden işletmelerini kurma kararı verirken yatırım/risk sermayesi yeterliliğinden ne derece etkilendiklerini değerlendirmeleri istendiğinde de bu ifadeye ilişkin sonuçların ortalaması alındığında girişimcilerin yatırım/risk sermayesi yeterliliğinden etkilenmedikleri belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5: Çevresel Koşullar

	En Düşük	Düşük	Orta	Yüksek	En Yüksek
Genel iktisadi koşullar (enflasyon, faiz oranları vs.)	4,3	,1	0,4	4,5	0,2
Borçlanma yeterliliği	6,5	,1	0,4	0,2	,1
Yatırım / risk sermayesi yeterliliği	4,5	0,2	2,2	4,3	,2
Genel teknolojik gelişmeler	4,3	0,2	6,3	4,3	6,3
Sektörünüzdeki mevcut teşebbüslerin karlılığı	,2	--	8,6	0,4	2,2
Yerel toplumun eğitim ve lojistik iç yapısı	0,4	2,2	4,5	,2	,1
Toplumun Ar-Ge iç yapısı (üniversiteler/araştırma kurumları)	2,7	2,2	4,3	,0	,2
Yerel / Genel (devlet) yönetimlerin desteği	6,3	,1	4,3	4,5	0,2
Ulusal vergi politikaları	4,3	,0	8,4	2,4	2,2
Ulusal düzenleyici politikalar	2,4	,1	8,4	6,3	,2

Çalışmaya katılan girişimcilerin buldukları çevreyi değerlendirmeleri açısından, Balıkesir yöresi içinde bulunmanın olumlu ve olumsuz yanlarını belirtmeleri istenmiştir. Girişimciler Balıkesir yöresinde bulunmanın olumlu yanı olarak %24 ile coğrafik özellikleri (çevreyi), olumsuz yanları olarak ise %38 ile bölgesel teşviklerin yetersizliği ve %4 ile ulaşım ve nakliye iç yapısı olarak belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan girişimcilere gelecek iki yıl içerisinde genişlemenin önündeki en büyük engelin ne olduğu sorulduğunda Çalışmaya katılanların yaklaşık %37'si resesyon (iktisadi daralma), yaklaşık %10'u mali sorunlar olarak cevap vermişlerdir. Ayrıca çalışmaya katılan girişimcilerin %25'i devlet müdahalesinin azaltılması gerektiğini belirtmiştir.

Bandırma Örneğinin Mikro Faktörler Açısından İncelenmesi

Çalışmaya katılan girişimcilere şirketin başarısında nelerin etkili olduğu sorulduğunda, %20'si kalite, %8'i sektör hakkında bilgi sahibi olma, %16'sı hizmet, %6'sı çok çalışmak olarak cevap vermiştir. Ayrıca %37'si bunların tümünün şirketin başarısında etkili olduğunu savunmuştur. %13'ü ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır (Tablo 6).

Tablo 6: Faaliyet Gösterilen Çevre-3

	En Düşük	Düşük	Orta	Yüksek	En Yüksek	
Şirketimizin kendi lehine kontrol ve manipüle edebildiği bir çevredir, <i>baskın bir şirketin sektörde çok az rekabet ile karşılaşması gibi.</i>	6,3	0,2	2,7	,2	4,3	Çok etkili siyasi ve teknolojik rekabet güçlerine karşı şirketimizin inisiyatiflerinin pek dikkate alınmadığı baskın bir çevredir

Çalışmaya katılan girişimcilere Türkiye'deki teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri çevre hakkında çeşitli düşünceler sunulmuş ve bu düşünceleri kendi işletmeleri açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle, girişimcilerden faaliyet gösterdikleri çevrenin kontrol ve manipüle edilen bir çevre mi yoksa işletme inisiyatiflerinin dikkate alınmadığı baskın bir çevre mi olduğu konusunda değerlendirme yapmaları istenmiştir. Elde edilen cevaplardan alınan ortalamalar doğrultusunda, girişimcilerin faaliyet gösterdikleri çevreyi işletmelerinin kendi lehlerine kontrol ve manipüle edebildiği bir çevre olarak gördükleri belirlenmiştir. Baskın bir işletme sektöründe daha az bir rekabet ile karşılaşmaktadır.

Tablo 7: Piyasa Hedeflerine Ulaşmanın Yolu

	En Düşük	Düşük	Orta	Yüksek	En Yüksek	
İhtiyatlı ve kontrollü faaliyetler ile	0,8	2,4	6,3	,0	,1	Cüretkâr ve geniş kapsamlı faaliyetler ile

Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Çalışmaya katılan girişimciler, işletmelerinin Türkiye'deki koşullara bağlı olarak piyasadaki hedeflerine ihtiyatlı ve kontrolü faaliyetler ile ulaşacaklarını düşünmektedirler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu kısmında Bandırma'da yürütülen araştırmanın nihayetinde ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlar ışığında ortaya koyulan öneriler ele alınacaktır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar ve öneriler ortaya koyulurken çalışmanın metninde izlenen sistematığe bağlı kalınarak önce girişimcilik ile ilgili somut ve soyut sonra da makro ve mikro faktörler açısından değerlendirmelere yer verilecektir.

Bandırma'da girişimcilik bakımından mevcut finansal altyapının yeterli olduğu ancak bu alt yapının geliştirilmesine de şiddetle ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bandırma'da yerleşik girişimlerin özellikle de KOBİ'lerin mali yapılarının güçlendirilmesi, yeni ve potansiyel girişimlerin desteklenmesi için finansal altyapının da güçlendirilmesi, finansal kaynaklarda çeşitliliğin sağlanması gerekmektedir. Bu amaçla, özellikle yeni ve potansiyel girişimlerin desteklenmesi için risk sermayesi uygulamalarının geliştirilmesi, Avrupa Birliği Çerçeve Programları dâhilinde Türkiye'ye açılan fonlardan daha geniş kesimlerin yararlanmasının temin edilmesi önemlidir.

Fiziki altyapı incelendiğinde Bandırma'da girişimcilik açısından herhangi bir soruna rastlanmamaktadır. İstanbul, Tekirdağ, Kocaeli, Bursa'dan sonra Marmara Bölgesi'nde sanayi yatırımlarının Bandırma-Biga hattına doğru kaymaya başladığı gözlenmektedir. Söz konusu hat üzerinde yeni sanayi sitelerinin ve bölgelerinin kurulmaya başlanması fiziki altyapı bakımından bölgeyi yeni girişimler ve girişimciler açısından cazip kılmaktadır.

Girişimciliğin geliştirilmesi bağlamında Bandırma'nın mevcut ticari ve mesleki altyapısının yetersiz kaldığı görülmektedir. Girişimcilere ihtiyaç duydukları ve duyabilecekleri mesleki ve teknik alanlarda danışmanlık hizmeti sağlayacak kuruluşların yeterli olmadığı görülmektedir. Özellikle profesyonelleşme, kurumsallaşma, yeni finansal tekniklerin kullanımı, yasal düzenlemelerdeki değişikliklere (Avrupa Birliği Müktesebatı vs.) uyum, bilişim teknolojilerinin tanıtılması ve uygulanması gibi konularda girişimcileri aydınlatacak, uygulamaların hayata geçirilmesinde destek olacak kuruluşların artması gerekmektedir. Yine bu bağlamda üniversite-sanayi işbirliğini kuracak veya geliştirecek kurumların oluşturulması, mevcut kurumların daha etkin hale getirilerek işbirliğinin yoğunlaştırılması sağlanmalıdır. Firmaların mesleki ve teknik alanlarda ihtiyaç duydukları

hizmetleri daha çok kendi başlarına temin ettikleri görülmektedir, benzer gayretlerin bir koordinasyon içinde yürütülmesi hem alınan hizmetlerin kalitesini hem de Bandırma'nın girişimcilik potansiyelini arttıracaktır.

Girişimciliğin ve girişimlerin gelişmesi için en önemli altyapı unsurlarından biri insan kaynaklarıdır. Bu çerçevede Bandırma'da işletmelerin ihtiyaçları doğrultusunda mevcut ve potansiyel işgörenlerin becerilerinin artırılması amacı ile eğitim semineri ve kurs benzeri faaliyetlerin yaygınlaştırılması ve sürekli hale getirilmesi önemlidir. Bandırma'da benzer nitelikte bir uygulama 2006 yılı içerisinde Avrupa Birliği fonlarından yararlanılarak üniversite ve ticaret odası işbirliği ile gerçekleştirilmiş ve olumlu sonuçlar elde edilmiştir.

Girişimciliğin ve girişimlerin gelişmesi açısından genel ve yerel yönetimlerin yaklaşımları belirleyici rol oynamaktadır. Girişimciliğin önünü açan, girişimcileri cesaretlendiren, bürokrasiyi azaltıp basitleştirerek kolaylık sağlayan, duruma göre vergi avantajları sağlayarak potansiyel girişimleri bölgeye çeken politikalar girişimciliğin gelişmesini hızlandırmaktadır. Geçmiş yıllarda Hyundai firmasının yapmayı planladığı bir yatırım için Bandırma'nın adı gündeme gelmiş ancak daha sonra firma söz konusu yatırım için Çek Cumhuriyeti'ni tercih etmiştir. Benzer yatırımların ve girişimlerin bölgeye çekilebilmesi için genel ve yerel yönetimlerin işbirliği içinde yapıcı, kolaylık sağlayıcı bir tutum izlemeleri önemlidir.

Girişimciliğin gelişmesinde toplumsal çevre ve tasarımda önemli birer etkidir. Yeni girişimcilerin, profesyonel meslek mensuplarının bir bölgeye yerleşmeyi ve orada çalışmayı kabul etmeleri için o bölgedeki toplumsal çevrenin yeterli nitelikleri taşıması ve sakinlerine belirli bir yaşam kalitesini vaat etmesi gereklidir. İstanbul, İzmir ve Bursa gibi Türkiye'nin büyük ve gelişmiş yerleşim merkezlerine yakın olması nedeni ile Bandırma avantajlı olmakla birlikte ilçedeki sosyal hayatın geliştirilmesi ve iyileştirilmesine de ihtiyaç duyulmaktadır. İlçedeki yaşam kalitesinin artması hem kalifiye işgücünü cezbedecek hem de gelişen sosyal hayat nedeni ile değişen sosyal ihtiyaçlar yeni iş ve girişim fırsatları yaratacaktır.

Girişimcilik bakımından Bandırma'da mevcut toplumsal inanış ve davranış kalıpları olumsuz bir etki yaratmamaktadır. Çok kültürlü bir toplum olarak nitelendirilebilecek olan Bandırma'da çok çeşitli dini ve etnik kökene sahip gruplar yaşamaktadır. Söz konusu çok kültürlü yapı NDoen, Gorter, Nijkamp ve Rietveld'in (2000) "Ethnic Entrepreneurship and Migration: A Survey from Developing Countries" adlı çalışmalarında ortaya koydukları *etnik girişimcilik* açısından çok müsait ve fırsatlarla dolu bir ortam yaratmaktadır.

Bandırma'nın Girişimcilik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Çevresel, finansal ve değiştirme mecburiyeti olarak sınıflanan makro faktörler açısından bakıldığında Bandırma, Türkiye'nin yaşadığı olumlu olumsuz tüm yapısal ve konjonktürel etkileri tecrübe etmektedir. Çalışmaya katılan girişimcilerin çoğu gelecek iki yıllık dönemde resesyon yaşanmasından endişe ettiklerini belirtmişlerdir, benzer bir durum yaşanırsa makro faktörlerden özellikle değiştirme mecburiyetinin etkili olması yani resesyon nedeni ile işlerini kaybeden ya da kaybetme riski olan kişilerin yeni iş ve girişim fırsatları aramaları sonucunda girişim sayısında artış yaşanması beklenebilir.

Girişimcilik özellikleri, risk/girişim fırsatı ve stratejik düzenleme yaklaşımlarını içeren mikro faktörler incelendiğinde Bandırma'da daha çok ilk iki yaklaşımın etkili olduğu, stratejik düzenleme yaklaşımının bir iki örnekle istisna teşkil ettiği görülmektedir. Bu da girişimciliğin Bandırma'da henüz kurumsallaşmadığına işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

- Drucker, P. (2000). 21. YY. için Yönetim Tartışmaları, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Erdoğan, S. & Kurt, M. (2002). Afyon İli Girişimcilik Profilinin Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Analizi, Denizli: II. Bilgi Teknolojileri Kongresi.
- Karalar, R. (1998). İşletme: Temel Bilgiler, İşlevler, Düzeltilmiş 7. Baskı. Eskişehir.
- Kölük, N. & Dilsiz, İ. (2005). Girişimcilik. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Küçük, O. (2005). Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Müftüoğlu, T. & Durukan, T. (2004). Girişimcilik ve KOBİ'ler. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Ndoen M.L., Gorter, C., Nijkamp, P. & Rietveld, P. (2000) Entrepreneurial Migration and Regional Opportunities in Developing Countries, İndirilme Tarihi: 11.03.2007, WWW: Web: www.tinbergen.nl/discussionpapers/00086.pdf.
- Plymouth Business Growth (2004). Plymouth City Growth Strategy: Entrepreneurship, Final Report.
- Rightmyre, V.M., Chatman, D.M. & Johnson, T.G. (2004). The Rural Entrepreneurship Initiative: Survey Results for Albany, Missouri, Report R-2004-01 Community Policy Analysis Center University of Missouri-Columbia.
- Swedberg, R. (2000). Entrepreneurship: The Social Science View. Oxford: Oxford University Pres.
- Tutar, H. & Küçük, O. (2003). Girişimcilik Ve Küçük İşletme Yönetimi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- TÜSİAD (2003). Türkiye'de Girişimcilik Raporu, İstanbul: TÜSİAD Basın Bülteni. Yayın No: TS/BAS/03-018.